

**ІННОВАЦІЇ
У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ
матеріали
XI Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
ЗВО «Університет Короля Данила»
Житомирський державний університет імені Івана Франка
ДНУ «Інститут модернізації освіти»

ІННОВАЦІЇ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ

матеріали

**XI Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Рівне
2024

УДК 372.878

I 57

Інновації у музичній освіті та мистецтві: матеріали XI Всеукраїнських наукових читань здобувачів мистецької освіти, Рівне 23 травня 2024 р. / упор. Прокопович Т. Ю. – Рівне: Відок, 2024. – 46с.

Рецензенти:

Сверлюк Я. В., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету музичного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету

Толошняк Н. А., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри естрадно-вокального мистецтва ЗВО «Університет Кароля Данила»

Цюряк І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету ім. Івана Франка

У збірнику опубліковані науково-пошукові роботи здобувачів вищої освіти, присвячені розв'язанню актуальних проблем музичної педагогіки та музикознавства.

Відповідальність за добір фактів і викладення матеріалу несуть автори.

Схвалено до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету

(Протокол №11 від 31.10.2024р.)

© СНТ ФММ РДГУ, 2024

МУЗИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА ЛЬВІВСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Музична Шевченкіана львівських композиторів – це безцінний скарб української культури, який допомагає нам глибше зрозуміти велич і красу Шевченкового слова, відчутти його емоційний заряд та збагатити власний духовний світ. Започаткована в галицькому краї Михайлом Вербицький традиція музичної інтерпретації віршів Тараса Григоровича ось уже більше як півтора століття розвивається, збагачуючись новими жанрами та звуковими засобами. Кожне покоління львівських композиторів відкриває нові грані і сенси поезії Кобзаря.

Слід відзначити, що чимало львівських композиторів за свої творчі досягнення були удостоєні високої державної нагороди – Національної премії України імені Тараса Шевченка. В різні роки шевченківськими лауреатами стали: Станіслав Людкевич (у 1964 р.), Анатолій Кос-Анатольський (1980 р.), Мирослав Скорик (у 1987 р.), Віктор Камінський (у 2005 р.).

Мета наукової розвідки – розглянути специфіку трактування поезії Тараса Шевченка львівськими композиторами різних поколінь.

Дослідженням музичної шевченкіани львівських композиторів частково займалися Л. Кияновська, Б. Косопуд, О. Мельничук, Б. Фільц, Б. Щурик та ін. Спираючись на наявні наукові праці та узагальнюючи позиції вчених можна спостерігати в Галичині тяглість традиції звернення композиторів до віршів Кобзаря.

Вагомий доробок музичної інтерпретації шевченкових образів залишив Станіслав Людкевич (1879-1979). Автор кантати-симфонії «Кавказ», кантати «Заповіт» та «Наша дума, наша пісня», хорових мініатюр («Косар», «Сонце заходить», «Чи ми зйдемося знову», «Ой виострю товариша») звуковими засобами підсилює народно-патріотичний імператив творчості Тараса Шевченка. Як зазначає О. Мельничук, С. Людкевич дослідив специфіку композиторської роботи над літературними текстами Шевченка та у своїх наукових статтях («Про основу й значення співності в поезії Тараса Шевченка», «Про композиції до поезій Т. Шевченка») «сформулював вимоги щодо інтерпретації поезії Кобзаря» [3, с. 85].

Анатолій Кос-Анатольський (1909-1983) збагатив музичну шевченкіану творами різних вокальних жанрів, а саме: вокальний цикл з 4 солоспівів («Давно це минуло», «Ой тумане, тумане», «Є на світі доля», «Сонце заходить»); солоспіви («Доле моя, доле», «Садок вишневий»), хори («Доле мо я, доле», «Учігесья, брати мої»), кантата «Давно те минуло». Б. Щурик, дослідник вокальної творчості А. Кос-Анатольського, влучно охарактеризував музику львівського композитора: «Натхненний світ поезії Великого Кобзаря органічно злився із задушевними мелодіями, щедро напоєними народними інтонаціями» [5, с. 108]. Вагоме місце в творчості А. Кос-Анатольського займають твори меморіального характеру – присвяти Великому Кобзарю: кантата «Безсмертний заповіт» (на власні слова), вокальний терцет «Шевченко» (сл. М. Рильського) та солоспів «Не він один» (сл. Лесі Українки).

Рівнопланова тематика поезії Т. Шевченка привернула увагу Мирослава Скорика (1938-2020), символічно обрамлюючи його творчий шлях від раннього

до зрілого періоду [1, с.12]. У 1962 році композитор створив чотири романи на слова Т. Шевченка: «Якби мені черевики», «Зацвіла в долині», «За сонцем хмаронька пливе», «Ой, сядуя під хатою». На початку XXI століття М. Скорик знову звернувся до текстів Шевченка і написав духовний триптих «Три псалми» (2003) та кантату-поему «Гамалія» (2005). Помітно, що в молодому віці композитор віддавав перевагу ліричним образам поезії Шевченка. Натомість у північ творах Мирослава Скорика на слова Тараса Шевченка на перший план виведено досягнення глибинних сенсів людського буття – національно-історичну і сакральну образність.

По-особливому відчував Шевченкову поезію видатний оперний співак і композитор Ігор Кушплер (1949-2012). У його виконавському репертуарі музична Шевченкіана займала вагомий частку. І. Кушплер брав активну участь у програмах Шевченківських вечорів, зробив ряд фондових записів вокальних творів на слова Кобзаря («Гетьмани» М. Лисенка, «За байраком байрак» С. Людкевича, кантата «Неофіти» М. Кузана та ін.) [4, с.17]. У композиторському доробку Ігоря Кушплера два солоспіви на тексти Т. Шевченка – «Ой маю, маю я оченята» та «Ой по горі роман цвіте». Б. Косопуд зауважує, що ці твори «вирівнюються демократизмом музичної мови і національною окресленістю виразових засобів» [2, с.5].

Поезія Тараса Шевченка стала поетичною основою визначних творів Віктора Камінського (р.н.1953). На вірші Кобзаря композитор створив хори «Ой, чого ти почорніло», «Не так ті вороги» та кантату «Іван Підкова», камерну кантату для кобзаря у супроводі оркестру «Чигрине, Чигрине». Музиканти В. Камінського притаманний «високий громадянський пафос» та «влучний відбір засобів виразовості, які зумовлюють максимальне розкриття енергетичного потенціалу поетичного слова» [2, с.5].

Музична Шевченкіана львівських композиторів – це не просто ілюстрація поетичних рядків Кобзаря. Це глибоке осмислення Шевченкового слова, його ідей та образів. Композитори зуміли передати мовою музики емоції, думки, почуття, які хвилювали геніального українського поета, Пророка національного відродження. Цінно, що вокальні твори львівських композиторів на слова Тараса Шевченка активно використовуються у навчально-педагогічному репертуарі вищих освітніх закладів України, залучаючи молоде покоління до виконавської інтерпретації Музичної Шевченкіани.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берегова О. *Шевченкіана в українській композиторській творчості ХХ століття*. Культурологічна думка. 2014. № 7. С. 9-13.
2. Косопуд Б. *Поезія Т. Шевченка у творчості львівських композиторів*. Солоспів. 2014. №1. С.4-5.
3. Мельничук О. *Музична інтерпретація поезії Тараса Шевченка у творчості композиторів ХІХ–початку ХХ століття*. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2014. Вип. 15. С. 81–88.
4. Носова А. *Твори на слова Тараса Шевченка у виконавській, композиторській та викладацькій діяльності професора Ігоря Кушплера*. Солоспів. 2014. №1. С.17-18.